

הדיבר :

אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים

המצווה העיקרית:

ספר המצוות לרמב"ם, מצוות עשה א'

המצווה הראשונה היא הציווי שנצטוונו להאמין באלהות, והוא: שנאמין שיש (שם) עילה וסיבה, שהיא הפועל לכל הנמצאים. וזהו אמרו יתעלה: "אנכי ה' אלוקיך".

הרמב"ם, הלכות יסודי התורה פרק א

א יסוד היסודות ועמוד החכמות, לידע שיש שם מצוי ראשון. והוא ממציא כל הנמצא; וכל הנמצאים מן שמיים וארץ ומה ביניהם, לא נמצאו אלא מאמיתת הימצאו. [ב] ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי, אין דבר אחר יכול להימצאות. [ג] ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים מלבדו מצויים, הוא לבדו יהיה מצוי ולא ייבטל הוא לביטולם: שכל הנמצאים צריכין לו; והוא ברוך הוא אינו צריך להם, ולא לאחד מהם. וידיעת דבר זה מצוות עשה, שנאמר "אנוכי ה' אלוקיך". וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר, חוץ מזה--עובר בלא תעשה, שנאמר "לא יהיה לך אלוהים אחרים, על פניי", וכפר בעיקר, שזה הוא העיקר הגדול שהכול תלוי בו.

ספר החינוך כ"ה- מצוות האמנה במציאות ה'

להאמין שיש לעולם אלה אחד, שהמציא כל הנמצא ומכחו וחפצו היה כל מה שהוא ושהיה ושיהיה לעדי עד, וכי הוא הוציאנו מארץ מצרים ונתן לנו את התורה. שנאמר בתחלת נתינת התורה 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו'. ופרושו כאלו אמר תדעו ותאמינו שיש לעולם אלה, כי מלת אנכי תורה על המציאות. ואשר אמר אשר הוצאתיך וכו' לומר, שלא יפתה לבבכם לקחת ענין צאתכם מעבדות מצרים ומכות המצרים דרך מקרה, אלא דעו שאנכי הוא שהוצאתי אתכם בחפץ ובהשגחה, כמו שהבטיח לאבותינו אברהם יצחק ויעקב.

שורש מצוה זו אין צריך באור. ידוע הדבר ונגלה לכל כי האמונה הזו יסוד הדת, ואשר לא יאמין בזה כופר בעקר ואין לו חלק וזכות עם ישראל. וענין האמנה הוא שיקבע בנפשו שהאמת כן ושאי אפשר חלוף זה בשום פנים. ואם נשאל עליו, ישיב לכל שואל שזה יאמין לבו ולא יודה בחלוף זה אפילו יאמרו להרגו, שכל זה מחזיק וקובע האמת הלב כשמוציא הדבר מן הכח אל הפעל, רצוני לומר כשיקים בדברי פיו מה שלבו גומר. ואם יזכה לעלות במעלות החכמה ולבבו (ישעיהו ו י) יבין ובעיניו יראה במופת נחתך, שהאמנה הזאת שהאמין אמת וברור, אי אפשר להיות דבר בלתי זה, אז יקים מצות עשה זו מצוה מן המבחר.

רמב"ן פירוש שמות כ

(ב): אנכי ה' אלהיך - הדבור הזה מצות עשה, אמר אנכי ה', יורה ויצוה אותם שידעו ויאמינו כי יש ה', והוא אלוהים להם, כלומר הוה, קדמון, מאתו היה הכל בחפץ ויכולת, והוא אלוהים להם, שחייבים לעבוד אותו. ואמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כי הוצאתם משם תורה על המציאות ועל החפץ, כי בידעה ובהשגחה ממנו יצאנו משם, וגם תורה על החדוש, כי עם קדמות העולם לא ישתנה דבר מטבעו, ותורה על היכולת, והיכולת תורה על הייחוד, כמו שאמר (לעיל ט יד): בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. וזה טעם אשר הוצאתיך, כי הם היודעים ועדים בכל אלה: וטעם מבית עבדים - שהיו עומדים במצרים בבית עבדים, שבויים לפרעה, ואמר להם זה שהם חייבין שיהיה השם הגדול והנכבד והנורא הזה להם לאלוהים, שיעבדוהו, כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים, כטעם עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים (ויקרא כה נה). וכבר רמזתי עוד למעלה (יט כ): טעם שני השמות הקדושים על דרך האמת. וזו המצוה תקרא בדברי רבותינו (ברכות יג ב): קבלת מלכות שמים, כי המלות האלה אשר הזכרתי הם במלך כנגד העם. וכך אמרו במכילתא (בפסוק הבא): לא יהיה לך אלוהים אחרים על פני למה נאמר, לפי שהוא אומר אנכי ה' אלהיך, משל למלך שנכנס למדינה, אמרו לו עבדיו גזור עלינו גזירות, אמר להם לאו, כשתקבלו מלכותי אגזור עליכם גזירות, שאם מלכותי אינכם מקבלים

- הדיבר
- המצווה
- בנוסף
- מהתורה
- מוסר
- פתגמון
- פיוט
- מספרים
- הלכה
- התבוננות

גזירותי היאך אתם מקיימין. כך אמר המקום לישראל אנכי ה' אלהיך לא יהיה לך, אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם במצרים, אמרו לו הן, כשקבלתם מלכותי קבלו גזרותי, כלומר אחר שאתם מקבלים עליכם ומודים שאני ה' ואני אלהיכם מארץ מצרים קבלו כל מצותי:

לב הדברים: בהתאם לערך הליבה

רבי אברהם בן הרמב"ם, פירוש לפרשת יתרו

"הערה: מאד יצמא השכל ויבקש לדעת למה פרט ה' יתעלה את עשרת הדברים האלה ולא שאר המצוות כשהשמיע אותם לישראל? ועל זה שתי תשובות: אחת מהן כי זה מסודות החכמה, והתשובה השניה כי נראה מעשרת הדברים האלה שהם שורשי כל התורה- תרי"ג מצוות. אנכי- אמונת האלוקות ובכללה הזכרת יציאת מצרים ומזה מסתעפות מצוות קריאת שמע ותפילה ומזוזה ותפילין וציצית וברכת המזון.....ובדיבור אנכי תלויה מצוות האהבה והיראה והחסד לעניים והחמלה על אלמנה ויתום ומידת הרחמנות והעדר הנקימה והנטירה ואהבת רעים וגרים...."

הרמב"ם, הלכות דעות פרק א'

יא ומצווין אנו ללכת בדרכים אלו הבינוניים, והם הדרכים הטובים והישרים, שנאמר "והלכת, בדרכיו" (דברים כח, ט). כך לימדו בפירוש מצוה זו: מה הוא נקרא חנון, אף אתה היה חנון; מה הוא נקרא רחום, אף אתה היה רחום; מה הוא נקרא קדוש, אף אתה היה קדוש. ועל דרך זו קראו הנביאים לאל בכלל אותן הכינויין, אך אפיים ורב חסד צדיק וישר תמים גיבור וחזק וכיוצא בהן--להודיע שאלו דרכים טובים וישרים הם, וחייב אדם להנהיג עצמו בהן ולהידמות כפי כוחו.

מצוות נוספות הנכללות בדיבר:

מתוך מאמר "תרי"ג מצוות" של הרמב"ן-

- אהבת ה' (והלכת ברכיו)
- יראת ה' ואהבת לרעך כמוך
- יחוד ה' מצוות נוספות המתקשרות לחלק השני של הדיבר "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" כגון פאה, לקט ושכחה.. (לעני ולגר תעזוב אותם, כי עבד היית בארץ מצרים)
- תפילה
- מצוות הקשורות לבית המקדש, עבודת הקרבנות, ולכהנים
- תפילין, מזוזה, ציצית

"טוב לי תורת פיך"- מן התורה

- שמות יב - ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם, וידעתם כי אני ה'.
- שמות יד לא - וירא ישראל את היד הגדלה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה', ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

לב הדברים: בהתאם לערך הליבה

- מיכה ו' - הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך: כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך
- תהילים פט ג- כי אמרתי עולם חסד יבנה, שמים תכין אמונתך בהם.
- דברים ט"ו, ז'-י"א - כי יהיה בך אביון.. לא תאמץ את לבבך.. כי פתח תפתח את ידך לו..
- ישעיהו נ"ח - פרוס לרעב לחמך

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

- ⓪ דברים י"ג ה' - אחרי ה' אלוקיכם תלכו ... ובו תדבקון
- ⓪ דברים ט"ו, ז' - כי יהיה בך אביון ... פתוח תפתח את ידך לו
- ⓪ הושע ו', ו' - כי חסד חפצתי ולא זבח
- ⓪ תהלים ס"ב י"ג - ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו
- ⓪ תהלים כ"ו - פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה
- ⓪ הושע י' - זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד
- ⓪ משלי ט"ז, ז' - בחסד ואמת יכפר עוון
- ⓪ תהלים, ה, ח - ואני ברוב חסדך אבוא ביתך

"שמע בני מוסר אבין" - דברי מוסר

⓪ מסכת מכות כג, ב

שש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו לו למשה... בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר (חבקוק ב, ד) "וצדיק באמונתו יחיה"

⓪ תהילים קי"ט כל מצוותיך אמונה

⓪ דגל מחנה אפרים בראשית ד"ה או

(ה) מחשב לעשות דבר מצוה או ששומר עצמו מאיזה הרהור בלב, מחמת שמאמין שיש אלוה בעולם, בזה מקיים "אנכי ה' אלוקיך"

⓪ ארחות חיים-הנהגות הרא"ש יום א'

לבטוח בה' בכל לבבך, ולהאמין בהשגחתו הפרטית, ובזה תקיים בלבבך הייחוד השלם בהאמין בו, כי עיניו משוטטות בכל הארץ, ועיניו על כל דרכי איש, ובוחר לב וחוקר כליות. כי מי שאינו מאמין "אשר הוצאתיך מארץ מצרים", אף ב"אנכי ה' אלוהיך" אינו מאמין, ואין זה ייחוד שלם. כי זה היה סגולת ישראל על הגויים, וזה יסוד כל התורה כולה:

⓪ תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ה אות יא

הא למדת, שבשכר היראה שיראו אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב מן הקדוש ברוך הוא, ובשכר האמונה שהאמינו ישראל בקב"ה כשהיו במצרים, נגאלו ממצרים ונקרע להם היים. וכן יהיה לעתיד, שיבוא הקב"ה ויפדה את ישראל מבין הגויים ויביא להם ימות בן דוד וימות גאולתו.

⓪ שם, פרק כ"ו אות ג

אנכי ה' אלוקיך אמר הקב"ה לישראל, אם קיימתם אתם אותו, נתקיים בכם (תהילים פ"ב) "אני אמרתי אלוקים אתם" עכשיו שעברתם עליו (בחטא העגל) נתקיים בכם (שם ז) "אכן כאדם תמותון"

⓪ שמות רבה פרשה כט, ג

אמר ר' טוביה ב"ר יצחק: אנכי ה' אלהיך שעל מנת כן הוצאתיך מארץ מצרים שתקבל אלהותי עליך. דבר אחר: אנכי ה' אלהיך משל לבת מלכים, שנשבת ביד הלסטים ובא המלך והצילה. לאחר ימים ביקש לישא אותה לאשה. אמרה לו: מה אתה נותן לי? אמר לה: אם אין לך עלי אלא שפדיתך מיד הלסטים די!

⓪ אבן עזרא פירוש שמות כ'

וכבר פירשתי כי הדבור הראשון הוא היסוד ועליו כל בניני המצות... שאלני רבי יהודה הלוי מנחתו כבוד: למה הזכיר אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים ולא אמר שעשיתי שמים וארץ ואני עשיתיך? וזאת הייתה תשובתי אליו: ... והנה השם הנכבד הזכיר בדבור הראשון: אנכי ה' אלוהיך וזה לא יוכל להבין רק מי שהוא חכם מופלא. כי כבר פירשתי בפרשה ואלה שמות, כי זה השם לבדו הוא העומד בלא שנוי ואין זולתו שוכן עד. ולא כמוהו יושב קדם סלה ומעמיד העולם העליון בכחו. והעולם האמצעי בכח השם. ומלאכיו הקדושים שהם בעולם העליון.

- הדיבור
- המצווה
- בנוסף
- מהתורה
- מוסר
- פתגמון
- פיוט
- מספרים
- הלכה
- התבוננות

וזה העולם השפל שאנו בו מעמדו בכח השם ובכח שני העולמים העליונים והנה יספיק למשכיל בכל גוי דבור אנכי ה'. **כי עשיית שמים וארץ היום קרוב מחמשת אלפי שנה. וישראל לבדם מודים בזה. וחכמי האומות אינם מכחישים כי השם הוא לבדו עשה שמים וארץ. רק הם אומרים: כי השם הוא עושה תדיר בלי ראשית ואחרית. והנה השם עשה אותות ומופתים במצרים עד שהוציאם משם להיות להם לאלהים. וככה אמר משה: או הנסה אלוהים לבוא לקחת לו גוי. והטעם: כי השם עשה לישראל מה שלא עשה לכל גוי...**

ע ריה"ל - כוזרי מאמר א

משל מלך הודו

יט. אמר הקבר: אלו היו אומרים לך כי מלך הדו איש חסד, ראוי לרוממו ולתת כבוד לשמו ולספר מעשיו במה שציגע אליך מצדק אנשי ארצו ומדותם הטובות, ושמשאם ומתנם בצאמונה, הקיית חוב בזה?

כ. אמר הפוזרי: ואיך הייתי חוב בו, ואני מספק אם צדק אנשי הדו מעצמם ואין להם מלך, או צדקתם מחמת מלכם, או אם משני הפנים יחד.

כא. אמר הקבר: ואם היו באים אליך שלוחיו בתשורות הדיות, אינך מסתפק שאינם נמצאים אלא בארץ הדו בארמנות המלכים, בכתב מפרסם שהוא מאתו, ועמו רפואות שיהו רופאות אותך מחלוקה, ושומרות עליך בריאותך, וסמי המנות לשונאיך והנלקחים בך, שאתה יוצא להם בכהם וממית אותם מבלי כלי מלקחה, הקיית חוב להיות סר אל משמעתו ואל עבודתו?

כב. אמר הפוזרי: פן-הוא, והיה הספק הראשון סר ממני אם יש לאנשי הדו מלך אם לא, והייתי אז מאמין שמלכותו ודברו נוגעים אלי.

כג. אמר הקבר: ואם ישאלך השואל עליו במה תתאר אותו?

כד. אמר הפוזרי: בתארים אשר התבררו אצלי לעין, ובחבר אליהם אשר היו ספק אצלי והתבררו באלה.

כה. אמר הקבר: על הדרך הזה השיבותיך כאשר שאלתני. וכן פתח משה לדבר עם פרעה כשאמר לו: אלהי העברים שלחני אליך (שמות ז, טז), רצונו לומר: אלהי אברהם יצחק ויעקב מפני שהיה אברהם מפרסם אצל האמות, וכי התחבר אליהם דבר האלהים והנהיג אותם ועשה להם נפלאות, ולא אמר: אלהי השמים והארץ שלחני אליך. ולא: בוראי ובוראך, וכן פתח אלהים דבריו אל המון ישראל: "אנכי יי אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (שמות כ, ב), ולא אמר: "אני בורא העולם ובוראכם". וכן פתחתי לך מלך הפוזר כאשר שאלתני על אמונתו, השיבותיך מה שאני חוב בו וחיבין בו כל קהל ישראל, אשר התברר אצלם המעמד שהוא בראות עיניהם ואחר פן השקלה הנמשכת שהיא כמראה העין.

ע שמות רבה פרשה כט, סימן ט

אמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן: כשנתן הקב"ה את התורה: צפור לא צווח, עוף לא פרח, שור לא געה, אופנים לא עפו, שרפים לא אמרו קדוש קדוש, הים לא נזדעזע, הבריות לא דברו. אלא העולם שותק ומחריש ויצא הקול: אנכי ה' אלהיך. וכן הוא אומר: (דברים ה) את הדברים האלה דבר ה'אל כל קהלכם קול גדול ולא יסף.

ע ילקוט שמעוני שמות כ

אנכי – לשון נוטריקון: 'אנא נפשי' כתבית 'יהבית. רבנן אמרין: 'יהיבה' כתיבה 'נעימה אמירה. אמר רבי ברכיה: 'אנא נהורך' כלילך 'אותרך, אימתי? כשתקבל עשרת דברות. דבר אחר: לפי שנראה להם הקב"ה: בים - כגבור עושה מלחמה, ונראה להם בסיני - כסופר מלמד תורה, ונראה להן בימי דניאל - כזקן מלא רחמים. אמר להם הקב"ה: לא בשביל שאתם רואים אותי דמויות הרבה, אלא אני הוא שבים, אני הוא שבסיני. מר רבי חנינא בר פפא: נראה להם הקב"ה: פנים זועפות, פנים מסבירות, פנים בינוניות, פנים שוחקות. פנים זועפות – למקרא, כשאדם מלמד בנו תורה, צריך ללמדו באימה. פנים בינוניות - למשנה. פנים מסבירות - לתלמוד. פנים שוחקות - לאגדה. אמר להם הקב"ה: אף על פי שאתם רואים כל הדמויות הללו: אנכי ה' אלהיך.

אנכי ה' אלהיך. למה לא [נכתבו] עשרת הדברות מתחלת התורה? משלו משל למה הדבר דומה? למלך שנכנס למדינה, אמר להם: אמלוך עליכם! אמרו לו: כלום עשית לנו טובה שתמליך עלינו?!

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

מה עשה? בנה להם את החומה והכניס להם את המים, עשה להם מלחמות. א"ל: אמלוך עליכם! אמרו לו: הן הן. כך: הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים, קרע להם את הים, הוריד להם את המן, הגיז להם את השלום, העלה להם את הבאר, עשה להם מלחמת עמלק. אמר להם: אמלוך עליכם! אמרו לו: הן הן.

נגלה על בני עשו הרשע, וא"ל: מקבלים אתם עליכם את התורה? אמרו לו: מה כתיב בה? א"ל: לא תרצח! אמרו לו: הוא ירושה שהוריש לנו אבינו: ועל חרבך תחיה. נגלה על בני עמון ומואב, א"ל: מקבלים את תורה? א"ל: מה כתיב בה? א"ל: לא תנאף! א"ל: והלא כולן בני מנאפים הן, שנאמר: ותהרין שתי בנות לוט מאביהן. נגלה על בני ישמעאל, א"ל: מקבלין אתם עליכם התורה? א"ל: מה כתיב בה? א"ל: לא תגנוב! א"ל: זו ברכה שנתן לנו אבינו, שנאמר: והוא יהיה פרא אדם. וכתיב: כי גונב גונבת. וכשבא אצל ישראל מימינו אש דת למו פתחו כולם ואמרו: כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. וכן הוא אומר: עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים

לקח טוב שמות כ ב

אנכי ה' אלקיך, אנכי לשון נחמה, שנאמר אנכי אנכי הוא מנחמכם (ישעיה נ"א י"ב), אנכי לשון אזהרה, שנאמר אנכי היודע ועד (ירמיה כ"ט כ"ג), אנכי לשון עזרה, שנאמר אנכי ארד עמך (בראשית מ"ו ד'), אנכי לשון מצרים הוא אנוך, אנכי לשון נוטריקון, אנה נפשי כתבית יבית, יהיבנא כתיבא נעימים אמריה. (שמות כ ב)

רש"ר הירש שמות כ ב

אנכי - כבר העמדנו על ההבדל הדק שבין אנכי ואני... אני מציין יותר את אישיות המדבר בניגוד לזו שאליה מופנה הדיבור, הוה אומר, האישיות בעלת הדיבור והפעולה, ואילו אנכי מגלה את המדבר כאישיות הקרובה מאד אל זו שאליה מופנה הדיבור, היא מקיפה אותה ונושאת אותה ומחזיקה בה, ורק על ידיה זוכה באמת גם האישיות שאליה מופנה הדיבור בהווייתה האישית ובעמידה בטוחה על יסוד איתן...

לב שמח על ספר המצוות לרמב"ם, מצוות עשה א

אם אנכי היא מצווה, היתה ראויה לבוא בדרך ציווי "דע" או "שמע" .. אבל לשון זה... אינו לשון ציווי, אלא לשון הודעה וסיפור.. שזה הפסוק הקדמה אל עשרת הדברות, כלומר אנכי ה' שהיטבתי עמך והצאתיך.. ולכן ראוי לך שתשמע לדברי ותקבל מצוותי..

הרמב"ן בהשגותיו על ספר המצוות לרמב"ם מצווה עשה א

אין (ב)מנין תר"ג מצוות אלא גזירותיו יתעלה, שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא נעשה. אבל האמונה במציאותו יתעלה שהודיע אותה אלינו באותות ובמופתים ובגילוי השכינה לעינינו, הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצוות, לא ימנה בחשבונן.. עשו קבלת המלכות ענין בפני עצמו והמצוות הנגזרות מאתו יתעלה מענין אחר.. לא יבוא בחשבון המצוות כי הוא (האמונה) העיקר והן (שאר המצוות) התולדות..

ר' חסדאי קרשקש, אור ה' הקדמה:

טעה טעות מפורסם מי שמנה במצוות עשה להאמין מציאות האל יתברך וזה, כי לא יצויר מצוה בזולת מצוה ידוע, ולזה, כאשר נעשה אמונת מציאות האל מצוה, כבר נניח אמונת מציאות האל יתברך... ולזה הוא מבואר שאין ראוי למנות אמונת מציאות האל במצוות עשה... וזה שכבר יראה מהוראת שם המצוה וגדרה (=הגדרתה) שלא תפול אלא בדברים שיש לרצון ובחירה מבוא בהם, אמנם האמונה במציאות האל הוא מהדברים שאין לבחירה ורצון מבוא בהם, יתחייב שלא תפול שם הוראת המצוה בה.

אברבנאל, פירוש לשמות כ:

...ואחרי אשר זקנינו וחכמינו כל אחד לדרכו פירש הדיבור הזה לפי דעתו, גם אני לא אחשוך פי ואבחר דרכי בפירושי ואומר: דיבור אנכי אינו מצוה, לא אמוניית ולא מעשית, אבל היא הקדמה למצוות ואזהרות שיאמר בשאר הדיבורים, ועניינו להודיעם מי הוא המדבר אתם...

- **הדיבור**
- **המצווה**
- **בנוסף**
- **מהתורה**
- **מוסר**
- **פתגמון**
- **פיוט**
- **מספרים**
- **הלכה**
- **התבוננות**

המלבי"ם:

הנה הרמב"ם דייק וכתב: בהלכות יסודי התורה "לידע שיש שם מצוי ראשון וידיעת דבר זה מצות עשה" ולא אמר: "להאמין שיש מצוי ראשון והאמנת דבר זה מצות עשה"; הרי ביאר, שהמצוה הוא לידע זה בידיעת השכל, והוא כמו שאמר במורה (מאמר ב' ל"ג) "אנכי ולא יהיה לך, מפי הגבורה שמענו - שהיינו מפי גבורת המופת" (=ההוכחה השכלית), רצונו לומר שכל המצוות בשם ה', אולם שתי המצוות האלה שהן מציאות ה' ושאינן זולתו, זה ישיג האדם בשכלו, וה' נטע בשכל האדם ידיעות נשתלו בו מלידה ומבטן ואשר תביא הנפש איתה ממקור מחצבתה, שיש אלוה נמצא ושהוא אחד עד שמי שיביט בעין השכל בבתי נפשו ימצא דעות אלה טבועות בנפש כל אדם ומשורשות בנפשות, כמו השכלות ראשונות, ולא היה צריך לקבלם ממשה בדרך אמונה, ועל כן באו הצוויים האלה מאת ה' יוצר הנפשות, והמצוה הוא - שישתדל לדעת זה בידיעה ברורה, כמו שאמר (איוב י"ב) "מי לא ידע בכל אלה כי יד ה' עשתה זאת".

לב הדברים: בהתאם לערך הליבה

בבלי סוטה דף יא

ואמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דכתיב (דברים יג ה) אחרי ה' אלהיכם תלכו [ואתו תיראו]; ואת מצותיו תשמרו, ובקלו תשמעו, ואתו תעבדו ובו תדבקון? וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר (דברים ד ד) כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא [אל קנא]?! אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה;

מה הוא מלביש ערומים, דכתיב (בראשית ג כא) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם - אף אתה הלבש ערומים;

הקב"ה ביקר חולים דכתיב (בראשית יח, א) וירא אליו ה' באלוני ממרא אף אתה בקר חולים הקב"ה ניהם אבלים דכתיב (בראשית כה, יא) ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו אף אתה נחם אבלים הקב"ה קבר מתים דכתיב (דברים לד, ו) ויקבר אותו בגיא אף אתה קבור מתים:

הגר"א משלי יד, יט

אילו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא: כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום בין אדם לחברו, ותלמוד תורה כנגד כולם. (פאה פרק א', משנה א). הצדיק שטוב לבריות, אוכל פירותיהן בעולם הזה. אבל הצדיק שבינו למקום, אם אינו מטיב לבריות, אינו אוכל פירותיהן בעולם הזה

שבט מוסר, פרק ל

והנה ידוע שתכלית כל החמודות היא, שיזכה אדם לבסוף לישב לפני ה' וליהנות מזיו שכינתו, שזהו הנועם האמיתי והעונג הגדול מכל העינוגים שיכולים להימצא. אך כל זה תלוי אם האדם התדבק בה' בעודו בחייו בכל כוחו, היינו שזירז את עצמו בכל ימיו להתדבק במדות ה' יתברך שהן רק לטוב ולחסד, כדכתיב: "כי חפץ חסד הוא". מה שאין כן אם בחייו לא היטיב לזולתו, שזו היפך דרך ה', איך יזכה לבסוף להיתדבק בה'?! (אהבת חסד כג, א).

האחיזה במידת החסד, היא סיבה לקיום כל המצוות. כיון שנשתרש אצלו לעשות חסד, אינו עובר על שום מצוה, כדי שלא יבוא רע לעולם בעבודתו, והרי מדתו עשות חסד עם כל העולם. לכן החסד מביאו לקיים כל המצוות ושלא לעבור על שום מצווה

הפלאה

"נתון תיתן לו" (דברים טו, י). מה שאתה נותן לעני הוא דבר הנתון לו מן השמים, ואתה אינך אלא שליח להולכה. וכן "עזוב תעזוב" - העזרה שאתה מגיש לחברך היא דבר המגיע לו מן השמים, אלא שנתגלגלה זכות לידך לעזור לו.

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

אנכי ה'

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה, פרק ב, הלכה יז
 מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה שנאמר "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים" (ישעיהו נ"ז, טו)

משנה פאה א, א
 אלו דברים שאין להם שיעור: הפאה, והבכורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה. אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא: כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום בין אדם לחבירו; ותלמוד תורה כנגד כולם.

אהבת חסד כג, א
 מי שזוכה לעמוד לפני ה' אלקי השמים, צריך שם שמירה יתירה, ששם מצויים המלאכים והשרפים שאחד מהם יכול לשרוף כל העולם כולו בהבל פיו, וצריך לזה זכות גדולה שלא יפגעו בו כוחות הדין. לכן מי שיש בו מעלות התורה והחסד, הן ינצרוהו שלא יפגעו בו ויחסה בצלו של הקב"ה.

ילקוט שמעוני משלי יב, מדרש תהילים שם
 כל מי שישן על מטתו בלילה, ומחשב בלבו ואומר: למחר אני משכים ואעשה טובה עם פלוני, עתיד לשמוח עם הצדיקים לעתיד לבוא, שנאמר (משלי יב, כ) "וליועצי שלום שמחה".

הפתגמון

לב הדברים: בהתאם לערך הליבה

- 1 כל העוסק בגמילות חסדים, כאילו קיים עשר הדברות! ~ מדרש הגדול בראשית כג, כ
- 2 אין לך מדה גדולה ממדת החסד! ~ של"ה פר' ויהי, תוכחת מוסר
- 3 "יעש ה' עמכם חסד" (רות א, ח). "יעשה" ב"הא" כתיב, ללמדך: כל העוסק בגמילות חסדים, כאילו קיים ה' חומשי תורה! ~ רוקח, רות שם
- 4 ממידת החסד שהחזיק בה בחייו, שואבת נשמתו לחיי העולם הבא, והיא חופפת עליו כעטרה לראש! ~ כד הקמח דף ט, ב
- 5 תנאי: שלוש תתות יושבות בצילו של הקב"ה: כת גומלי חסדים, כת עושי אמונה, כת בעלי תורה. ~ מדרש הגדול בראשית יח, יט
- 6 בני! הוּו זהירין וזריזין במעלת החסד, כדי שתזכו להקביל פני שכינה, ולהינות מזויה, כענין שנאמר (תהלים יז, טו): "אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך". ~ מעלות המדות, מעלה ה'
- 7 כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא ~ מסכת סנהדרין
- 8 עניי עירך ועניי עיר אחרת- עניי עירך קודמין ~ מסכת בבא מציעא
- 9 צו החיים תן וקח. כך נברא העולם; שכל אדם יהיה משפיע ומקבל, ומי שאין בו שניהם כאחד - הריהו כאילן סרק (= אילן שאיננו נותן פירות) ~ רבי יצחק מזידיטשוב
- 10 צדקה וגמילות חסדים שקולות כנגד כל מצוותיה של תורה ~ מסכת פאה
- 11 על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים ~ מסכת אבות א
- 12 אלמלא גמילות חסדים, אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ~ אותיות דרבי עקיבא
- 13 כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים ~ מסכת שבת
- 14 כל ישראל ערבים זה בזה ~ שבועות ל"ט ע"א
- 15 "כאדם שמדליק נר מנר, הנר דולק וחברו אינו חסר" ~ במדבר רבה, פרשה י"ג, ד"ה, כ'
- 16 "ג' מתנות נתן הקב"ה לישראל - רחמים, בישנים, גומלי חסדים" ~ מדרש רבה, נשא פ"ח
- 17 "תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים" ~ סוטה י"ד, א'
- 18 גמילות חסדים מדה מעולה היא, ונתיבות התורה סובבות עליה. ~ מאירי חולין קלג, א
- 19 גמילות חסדים היא גדולה שבמצוות. ~ מהרש"א סוכה מט, ב

- הדיבר
- המצווה
- בנוסף
- מהתורה
- מוסר
- פתגמון
- פיוט
- מספרים
- הלכה
- התבוננות

מספרים ש..

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבוד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

אבא תחנא החסיד

"וְזָרְקָה לָכֶם וְרָאִי שְׂמִי שְׂמֹשׁ צְדָקָה" (מלאכי ג, כ). אבא תחנה החסיד נכנס לעירו ערב שבת עם תשקה וחבילתו מנחת לו על כתפו, ומצא מכה שחין אֶחָד מוֹטֵל בְּפִרְשֵׁת דְרָכִים. אָמַר לוֹ: רַבִּי, עֲשֵׂה עִמִּי צְדָקָה וְהִכְנִיסֵנִי לְעִיר. אָמַר: אִם אָנִי מְנִיחַ חֲבִילָתִי, מֵהֵיכָן אֶתְפָּרֵס אָנִי וּבֵיתִי? וְאִם אָנִי מְנִיחַ אֶת מִכָּה שְׁחִין – אָנִי מֵתְחִיב בְּנַפְשִׁי. מָה עֲשֵׂה? הַמְלִיךְ יָצַר טוֹב עַל יָצַר רַע וְהִכְנִיסוּ לְמִכָּה שְׁחִין לְעִיר, וּבָא וְנָטַל אֶת חֲבִילָתוֹ וְנִכְנַס עִם דְּמִדּוּמֵי חֲמָה. וְהָיוּ הַכֹּל תַּמְהִים וְאוֹמְרִים: זֶה הוּא אֲבָא תַחְנָה הַחֲסִיד?! אָף הוּא הִרְהֵר בְּלִבּוֹ וְאָמַר: תֹּאמַר, שְׂמָא חֲלַלְתִּי אֶת הַשַּׁבָּת? בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הַזֵּרִים הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַחֲמָה.

(מדרש קהלת רבה, פרשה ט, ז)

נחש בליל הכלולות

ר' עקיבא היתה לו בת. אמרו לו הפלדיים: אותו היום שתכנס לחפה ישכנה נחש ותמות. הנה מצר על הדבר הרבה. באותו היום נטלה בתו את המכבנה ונעצה אותה בפתל. פגעה בעינו של נחש ונשכה בה. בפקר פשנטלה נגרר וקא הנחש אחריה. אמר לה אביה: מה עשית? אמרה לו: בערב בא עני וקרא על הפתח, והיו הכל טרודים בסעדה ואין שומע לו. עמדתי ונטלתי מנה שנתת לי ונתתי לה לו, אמר לה: מצנה עשית. יצא ר' עקיבא ודרש: "ויצדקה תציל ממות" (משלי י, ב) – ולא ממיתה משנה אלא ממיתה עצמה.

(תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף קנו, עמוד ב)

צדקה תציל ממוות

שמואל ואבלט היו יושבים, ראו בני אדם הולכים לאגס, אמר לו אבלט לשמואל: אותו האיש ילך ולא יבוא, שישכנו נחש וימות. אמר לו שמואל: אם בן ישראל הוא ילך ויבוא. עד שהם יושבים הלה ובא. עמד אבלט ופרק משאו ומצא בו נחש חתוף לשנים. אמר לו שמואל: מה עשית? אמר לו: כל יום היינו מטילין פת ביחסד ואוכלין. היום הנה בינינו אֶחָד שָׁאִין לוֹ פֶת וְהֵיךָ מֵתְבַיֵּשׁ, אֲמַרְתִּי לָהֶם: אָנִי אֶעֱמַד וְאוֹטִיל. כְּשֶׁהִגַּעְתִּי אֶצְלוֹ עֲשִׂיתִי עֲצָמִי כְּמִי שְׁנוֹטֵל מִמֶּנּוּ, כְּדִי שְׁלֹא יִתְבַיֵּשׁ. אָמַר לוֹ: מִצְנָה עֲשִׂיתִי. יָצָא שְׂמוּאֵל וְדָרַשׁ: "ויצדקה תציל ממות" (משלי י, ב) – ולא ממיתה משנה אלא ממיתה עצמה.

(תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף קנו, עמוד ב)

רבי אריה לוין מבקר חולים

בכל ערב שבת היה רבי אריה לוין נוהג לבוא לבתי החולים כדי לבקר חולים הנמצאים שם. קודם היה מגיע רבי אריה אל האחיות - מהן היה מבקש לספר לו מיהם החולים שאותם לא מבקרים. רבי אריה היה ניגש אל חולים אלו, שלא זכו לביקורים, היה מלטף את ידיהם, מברר את שמם, שואל בשלומם ולוחש להם מילות עידוד וחיבה.

סיפר בנו של רבי אריה:

פעם בחודש היה אבא לוקח תחת זרועו חבילה קטנה, עטופה בנייר יפה, והולך. אנחנו לא ידענו לאן הולך אבא ומה מכילה החבילה המסתורית. כך נמשך מנהגו של אבא זמן רב. פעם אחת הלכתי עם אבא ברחוב. בדרך פגש אותנו אדם ששאל את אבי: "מה שלום קרובך הנמצא בבית החולים?" השיב אבא: "ברוך השם". התפלאתי מאוד, לא היה ידוע לי על קרוב משפחה שלנו המאושפז בבית חולים...

אחרי שהאיש הלך לדרכו, שאלתי את אבא: "מיהו זה קרובנו המאושפז בבית חולים?" ואז סיפר לי אבא: "פעם כשהגעתי לבית החולים, ראיתי במהלך הביקור חולה אחד במצב קשה מאוד הנראה עצוב ומסכן מאוד. שאלתי את החולים האחרים: מדוע מצבו קשה כל כך והוא נראה כה עצוב ומסכן? השיבו לי החולים: "החולה הזה בודד, אין לו קרובי משפחה שיבקרוהו ואף לא חברים. לנו יש קרובי משפחה וחברים הבאים לבקרנו, אנחנו יכולים לספר להם את כל מה שעל לבנו. הביקור והשיחה משמחים אותנו ומעודדים את מצב רוחנו. אולם לאיש זה, אין מי שיבוא לבקר ואין לו למי לספר את צרותיו, לכן הוא שרוי בעצב רוב הזמן ומתקשה להחלים". ניגש רבי אריה אל הצוות הרפואי והודיע להם שמעכשיו חולה זה ייחשב לקרוב משפחה שלו והוא מבקש להודיעו בכל דבר ועניין הקשור במצבו.

אנכי ה'

מאז, הפך חולה זה לקרובו של אבא. אבא היה נוהג לבקר אותו מדי פעם ואף מביא לו מתנות... כך התגלה לנו, בני הבית, למי היו מיועדות החבילות המסתוריות ומה היה בתוכן...

רבי אריה לוויין מלביש יתומים

רבי אריה ראה דברים שאחרים לא ראו. הוא שמע קולות שאחרים לא שמעו. ויותר מששמע באוזניו, שמע בליבו. "צריך לשמוע בלב", היה רבי אריה אומר. "כאשר מטים את הלב- מיטיבים לשמוע". מספר הרב אליהו זלוטניק: כשהייתי ילד צעיר, נפטר אבי. כיוון שאימי הייתה ענייה מרודה הכניסו אותי לבית יתומים, והלבישו אותי בגדי יתומים פשוטים. בימי שבת וחגים הייתי סועד אצל קרובי משפחתי כשאני לבוש באותם בגדים. כולם הצביעו עליי ואמרו "הילד הזה- הוא יתום". מאוד התביישתי והצטערתי על כך. יום אחד ניגש אליי רבי אריה והזמין אותי ללכת עימו לחייט, שם הזמין עבורי חליפה יפה, חדשה. הקפיד רבי אריה לבחור בד יפה ומשובח והורה לחייט לתפור תפירה מדויקת שתהיה "כמו בשביל חתן לחופתו".

בשבת פנה אלי רבי אריה ואמר: "לא עוד תלבש את בגדי היתומים שלך, כי אם את חליפתך החדשה, כאחד מילדי הגבירים.."

רבי אריה לוויין מעודד נדכאי לב

מספר הסופר יעקב דוד אברמסקי: פעם אחת שוטטתי בחצות הלילה ברחובות ירושלים וליבי מר וכבד עליי. נתקפתי געגוגעים עזים לבני היקר שנפל במלחמת העצמאות. נעצרתי ליד בניין אחד, התכנסתי בתוך עצמי והתחלתי ממרר בככי. איש לא שמע את בכיי, איש לא ניגש לנחם אותי. לפתע, ראיתי מצידו השני של הרחוב את רבי אריה, כשהוא חוצה את הכביש רחב- הידיים. הוא ניגש אלי והחל ללטף את כף ידי ולומר לי מילות עידוד ונחמה. אותה שעה הוא היה היחיד בתבל שהבחין בי ובמצבי. אכן, נותרתי לבד- אך שוב לא הייתי בודד.

הלכה למעשה!

רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק י

א חייבין אנו להיזהר במצות צדקה, יתר מכל מצוות עשה--שהצדקה סימן לצדיקי זרע אברהם אבינו, שנאמר "כי ידעתיו, למען אשר יצווה...". (בראשית יח, ט). ואין כיסא ישראל מתכונן ודת האמת עומדת אלא בצדקה, שנאמר "בצדקה, תיכונני" (ישעיהו נד, יד); ואין ישראל נגאלין אלא בזכות הצדקה, שנאמר "ציון, במשפט תיפדה; ושביה, בצדקה" (ישעיהו א, כז).

ב ולעולם אין אדם מעני מן הצדקה, ואין דבר רע ולא היזק נגלל בשביל הצדקה--שנאמר "והיה מעשה הצדקה, שלום" (ישעיהו לב, יז).

ג כל המרחם--מרחמין עליו, שנאמר "ונתן לך רחמים ורחימך והרבך" (דברים יג, יח); וכל מי שהוא אכזרי ואינו מרחם, יחוש לייחוסו--שאין האכזריות מצויה אלא בגויים, שנאמר "אכזרי המה ולא ירחמו" (ירמיהו נ, מב).

ד כל ישראל והנלווה אליהם--כאחים הם, שנאמר "בנים אתם, לה' אלוהיכם" (דברים יד, א); אם לא ירחם האח על אחיו, מי ירחם עליו. ולמי עניי ישראל נושאין עיניהן, הלגויים ששונאין אותן ורודפים אחריהם--הא אין עיניהן תלויות, אלא לאחיהן.

ה כל המעלים עניו מן הצדקה--הרי זה נקרא בלייעל, כמו שנקרא עובד עבודה זרה בלייעל, ובעבודה זרה הוא אומר "יצאו אנשים בני בלייעל" (דברים יג, יד), ובמעלים עניו מן הצדקה הוא אומר "הישמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בלייעל" (דברים טו, ט). ונקרא רשע, שנאמר "ורחמי רשעים, אכזרי" (משלי יב, י); ונקרא חוטא, שנאמר "וקרא עליך אל ה', והיה בך חטא" (דברים טו, ט).

ו הקדוש ברוך הוא קרוב לשוועת העניים, שנאמר "שוועת עניים, אתה תשמע"; לפיכך צריך להיזהר מצעקתן--שהרי ברית כרותה להם, שנאמר "והיה כי יצעק אליי, ושמעתי כי חנון אני" (שמות כב, כו).

ז כל הנותן צדקה לפני בסבר פנים רעות, ופניו כבושות בקרקע--אפילו נתן לו אלף זהובים, איבד זכותו או הפסידה. אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה, ומתאוונן עימו על צרתו, שנאמר "אם לא בכיתי, לקשה

- הדיבר
- המצווה
- בנוסף
- מהתורה
- מוסר
- פתגמון
- פיוט
- מספרים
- הלכה
- התבוננות

יום, עגמה נפשי, לאביון" (איוב ל, כה); ומדבר לו דברי תחנונים ונחמות, שנאמר "ולב אלמנה, ארנין" (איוב כט, יג).

ח שאל העני ממך, ואין בידך כלום ליתן לו--פייסהו בדברים. ואסור לגעור בעני, או להגביה הקול עליו בזעקה--מפני שליכו נשבר ונדכה; והרי הוא אומר "לב נשבר ונדכה--אלוהים, לא תבזה" (תהילים נא, יט), ואומר "להחיות רוח שפלים, ולהחיות לב נדכאים" (ישעיהו נז, טו). ואוי למי שהכלים את העני, אוי לו; אלא יהיה לו כאב בין ברחמים בין בדברים, שנאמר "אב אנוכי, לאביונים" (איוב כט, טז).

ט הכופה אחרים ליתן צדקה, ומעשה אותן--שכרו גדול משכר הנותן; ועל גבאי צדקה וכיוצא בהם נאמר "ומצדיקי, הרבים, ככוכבים" (דניאל יב, ג).

י שמונה מעלות יש בצדקה, זו למעלה מזו: מעלה גדולה שאין למעלה ממנה--זה המחזיק בידי ישראל שמך, ונותן לו מתנה או הלוואה, או עושה עימו שותפות, או ממציא לו מלאכה, כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לברייתו ולא ישאל; ועל זה נאמר "והחזקת בו, גר ותושב וחי עימך" (ויקרא כה, לה), כלומר החזק בו שלא ייפול ויצטרך.

יא פחות מזה--הנותן צדקה לעניים, ולא ידע למי נתן, ולא ידע העני ממי לקח, שהרי זו מצוה לשמה: כגון לשכת חשיים שהייתה במקדש, שהיו הצדיקים נותנים בה בחשאי והעניים בני טובים מתפרנסין ממנה בחשאי. וקרוב לזה--הנותן לתוך קופה של צדקה; ולא ייתן אדם לתוך קופה של צדקה, אלא אם כן יודע שהממונה נאמן וחכם ויודע לנהוג בה כשורה כחנניה בן תרדיון.

יב פחות מזה--שידע הנותן למי ייתן, ולא ידע העני ממי לקח: כגון גדולי החכמים שהיו הולכין בסתר, ומשליכין המעות בפתחי העניים. וכזה ראוי לעשות, ומעלה טובה היא, אם אין הממונין בצדקה נוהגין כשורה.

יג פחות מזה--שידע העני ממי נטל, ולא ידע הנותן: כגון גדולי החכמים שהיו צוררים המעות בסדיניהן ומפשילין לאחוריהן, ובאין העניים ונוטלין, כדי שלא יהיה להן בושה.

יד פחות מזה--שייתן לעני בידו, קודם שישאל. פחות מזה--שייתן לו כראוי ליתן לו, אחר שישאל. פחות מזה--שייתן לו פחות מן הראוי, בסבר פנים יפות. פחות מזה--שייתן לו, בעצב

- מבוא
- אנוכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבוד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

מן התפילה

אָמַת וְאַמוּנָה כָּל זֹאת וְקָנִים עָלֵינוּ כִּי הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זִלְתוֹ וְאַנְחָנוּ יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים הַגּוֹאֲלֵנוּ מִלְּפָנָיו מִכַּף כָּל עָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ הַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ הַשֵּׁם נַפְשֵׁנוּ בַחַיִּים וְלֹא נָתַן לְמוֹט רִגְלָנוּ הַמְדַרְיָכָנוּ עַל בְּמוֹת אוֹיְבֵינוּ, וְיָרֵם קַרְנָנוּ עַל כָּל שׁוֹנְאֵינוּ הָאֵל הַעוֹשֶׂה לָנוּ נִקְמָה בְּפָרְעֵה בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים בְּאֶדְמַת בְּנֵי חָם הַמְפָּה בְּעִבְרָתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם וַיּוֹצֵא אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחָרוֹת עוֹלָם הַמְעַבִּיר בְּנֵיו בֵּין גִּזְרֵי יָם סוּף וְאֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת שׁוֹנְאֵיהֶם בְּתֵהוֹמוֹת טַבַּע רָאוּ בְּנֵים אֶת גְּבוּרָתוֹ שִׁבְחוּ וְהוֹדוּ לְשִׁמּוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עָלֵיהֶם מִשֶּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָהּ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כָלָם: מִי כַמְכָה בְּאֵלֶם ה' מִי כַמְכָה נְאֻדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תִהְיֶה עוֹשֶׂה פְּלֵא מַלְכוּתָהּ ה' אֱלֹהֵינוּ רָאוּ בְּנֵיהֶם עַל הַיָּם יַחַד כָּלָם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ: ה' יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד וְנִאָּמַר: כִּי פָדָה ה' אֶת יַעֲקֹב וַיִּגְאֹלוּ מִיַּד חֲזָק מִמֶּנּוּ בְּרוּךְ אַתָּה ה', גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

